

Groene Gids

Overzicht pilots
Vergroenen
werkomgeving
duurzame CAO Rijk

Pilot duurzame CAO Rijk

Impactproject Vergroenen Werkomgeving

De pilot duurzame CAO Rijk geeft inzichten over duurzaamheid van de werknemers door aan de werkgever en zet zo de verduurzaming van de Rijksoverheid als organisatie verder in beweging. De pilot is een gezamenlijk initiatief van de vakbonden en de werkgever Rijk.* *Impactproject Vergroenen werkomgeving* is hier een onderdeel van en verkent via concrete pilots en experimenten hoe we buitenruimtes kunnen vergroenen.

We creëren beweging en verandering door op natuurlijke momenten in te stappen om te vergroenen. Daarbij nemen we het systeem bij de hand en laten we medewerkers actief bijdragen aan het bouwen van ecologische verbindingzones ('stepping stones').

Zo bouwen we samen aan een werkomgeving die de biodiversiteit versterkt, bijdraagt aan klimaatadaptatie en de gezondheid en tevredenheid van werknemers vergroot. Groen op het werk vermindert onze ecologische voetafdruk, en is een effectieve maatregel tegen hitte, droogte en wateroverlast. Het maakt het Rijk een voorbeeld van duurzame transformatie.

* Akkoord CAO Rijk 2024-2025

“De buitenruimte
net zo logisch als de
kantoorwerkplek”

In dit boekje verzamelen we de eerste vergroeningspilots die binnen het impactproject *Vergroenen werkomgeving* zijn opgezet of ondersteund. De pilots laten zien wat vergroening kan betekenen voor mens (medewerker), natuur en organisatie.

Per pilot vertellen we meer over de locatie, het doel en de samenwerking. De iconen op de foto's tonen per pilot de potentiële waarde op biodiversiteit, klimaat en gedrag.

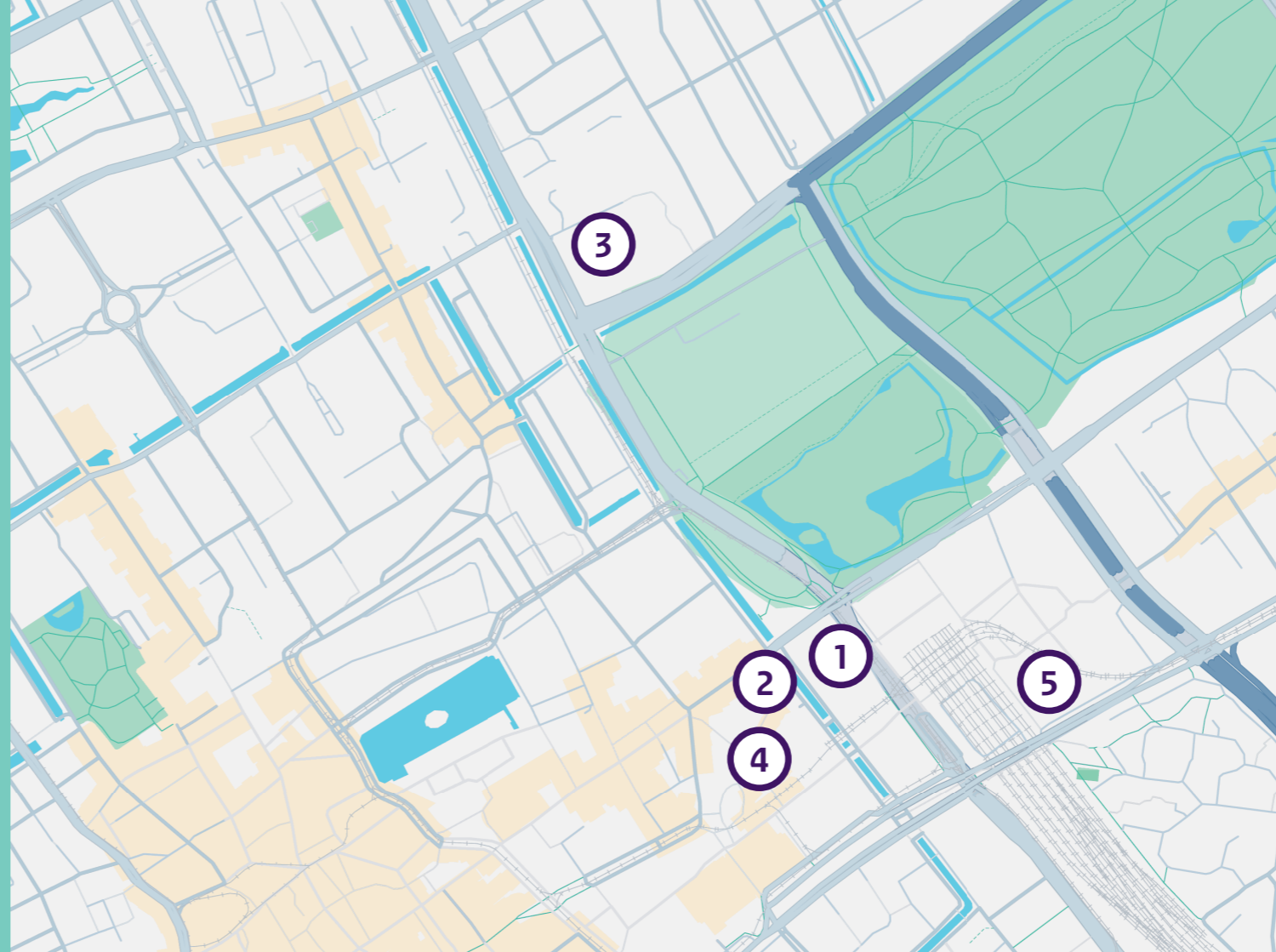
Dit boekje is bedoeld als basis voor gesprek, evaluatie en opschaling. We laten zien dat het kan, in plaats van te zeggen hoe het moet (design voor duurzaam).

Locaties in beeld

Bij het kiezen van de locaties die we eventueel zouden kunnen vergroenen gebruiken we een beoordelingsformulier. Daarbij kijken we naar de ruimte, ligging en omgeving, maar ook naar hoe goed het plan uitvoerbaar is en of het vergroenen van deze plek een voorbeeld kan zijn voor andere plekken. Belangrijk is dat een pilot zorgt voor meer planten en dieren (biodiversiteit), helpt tegen hitte en wateroverlast (klimaatadaptatie) en dat medewerkers actief kunnen meedoen met het vergroenen. Zo kiezen we plekken die veel kans van slagen hebben en anderen kunnen inspireren.

- 1 De Trees, Den Haag
- 2 Rijnstraat 8, Den Haag
- 3 Koningskade 4, Den Haag
- 4 Clio- en Muzenplein, Den Haag
- 5 Nationaal Archief, Den Haag

We onderzoeken ook locaties buiten Den Haag, maar die trajecten zijn nog niet opgestart.

Criteria

- Klimaatadaptatie
- Educatie en/of participatie
- Groen vergaderen
- Groen pauzeren
- Werken in stilte
- Vogelvriendelijk
- Insectvriendelijk
- Ecologische verbindingzone

De Trees, Den Haag

Circulaire binnenplanten

Realisatie Kernopdracht

Zomer 2025
Binnenlocatie, samenwerking Binnenwerk.

Beschrijving

De Trees is tot nu toe de enige binnenlocatie van het project. De 'circulaire' planten krijgen op deze plek een tweede, derde of zelfs vierde leven. Ze stonden eerder bijvoorbeeld in het oude pand van Buitenlandse Zaken, in een ziekenhuis of school. Je kunt De Trees daarom zien als een soort plantenasiel.

We leasen de planten, ze zijn dus geen eigendom. Daarmee leasen we eigenlijk de hele groenvoorziening, inclusief de zorg voor de planten. Dat maakt het onderhoud eenvoudig en duurzaam. Nu wordt het onderhoud gedaan door de leverancier Circular Green, een bedrijf dat werkt met mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Op termijn willen we de onderhoudswerkzaamheden overdragen aan onze collega's van Binnenwerk.

Bijzonderheden

- Hier staan leaseplanten.
- Planten hebben een paspoort. Op een kaartje bij de plant kun je zien welke reis de plant al heeft afgelegd.

Rijnstraat 8, Den Haag

Boombakken

Realisatie Kernopdracht

Voorjaar 2025
Tijdelijke vergroening,
wens van bewoners Rijnstraat 8.

Beschrijving

Op de Rijnstraat zijn samen met de gemeente Den Haag 35 grote boombakken geplaatst. Deze bomen maken de overgang tussen gebouwen en stad groener en prettiger. Medewerkers hebben er nu een fijnere plek om elkaar te ontmoeten of pauze te houden.

Bij dit project is bewust breder gekeken dan alleen naar de “grenzen” van het gebouw/terrein. De vergroening draagt ook bij aan de leefomgeving van bewoners, bezoekers en dieren in de stad.

Het is een tijdelijke maatregel, want in 2040 wordt het gebied van de Theresiastraat tot het Spuiplein opnieuw ingericht. Tot die tijd laten de boombakken al zien wat groen kan doen.

Bijzonderheden

- De pilot is een introductie op een groter vergroeningsproject.

Koningskade 4, Den Haag

Vergroening voortuin

Verwachte realisatie Voorjaar 2026
Kernopdracht Meesturen, er lag al een opdracht, wens van bewoners Koningskade 4.

Beschrijving De voortuin van het rijkskantoor aan de Koningskade verandert stap voor stap. We maaien minder, waardoor bloemen en kruiden de kans hebben om te groeien. Er zijn bijenhôtels geplaatst en in de komende maanden worden er extra struiken geplant. De bestaande picknicktafels worden op grind gezet zodat regenwater beter weg kan lopen.

Doordat er alleen inheemse planten worden gebruikt, ontstaat er meer ruimte voor vlinders, bijen en vogels. Medewerkers krijgen een fijne plek om pauze te houden of buiten te werken. De voortuin draagt, door de ligging aan de openbare weg, ook zichtbaar bij aan een groener Den Haag.

Bijzonder is dat dit plan in eerste instantie niet doorging vanwege bezuinigingen. Door creatief samen te werken met het Rijksvastgoedbedrijf is alsnog een ontwerp gemaakt dat haalbaar is.

Bijzonderheden

- Basisontwerp kon door bezuinigingen niet worden uitgevoerd, in samenwerking met het RVB gekeken naar wat wél kan.
- Uitgevoerd door hovenier met sociale werkplaats.
- Draagt bij aan zichtbaarheid van vergroening in publieke ruimte.
- In het ontwerp is alleen gebruikgemaakt van inheemse beplanting. Dit zijn planten die alleen van nature in Nederland voorkomen.

Clio- en Muzenplein, Den Haag

Vergroenen pleinen

Verwachte realisatie Winter 2026
Kernopdracht Samenwerking gemeente Den Haag.

Beschrijving De gemeente Den Haag zorgt dat de stad op veel plekken groener wordt. Het Clio- en Muzenplein is daar een voorbeeld van. Rond het plein staan veel ministeries. In de toekomst kunnen ook medewerkers genieten van de groene pleinen.

Door stenen weg te halen en planten terug te zetten, is de stad ook beter voorbereid op klimaatverandering. Bovendien helpt een groene omgeving insecten en vogels.

Bijzonderheden

- Het Clioplein is op verzoek van het impactproject toegevoegd aan het bestaand ontwerp.
- De pilot wordt uigevoerd in samenwerking met de gemeente Den Haag.
- Participatie bewoners.

Nationaal Archief

Vergroenen binnentuin

Verwachte realisatie Kernopdracht

Voorjaar 2026
Binnentuin aansluiten bij wensen van bewoners,
bewoners actief betrekken bij het ontwerp en onderhoud.

Beschrijving

Het Nationaal Archief is het geheugen van Nederland. In dit gebouw worden miljoenen documenten bewaard en geraadpleegd. Midden in het gebouw ligt een grote binnentuin, het centrale punt waar je vanaf veel plekken op uitkijkt.

De tuin ligt na de renovatie van het pand grotendeels braak. De plannen om de binnentuin mee te nemen in dit project zijn niet uitgevoerd. Nu kijken we samen opnieuw naar de mogelijkheden om dit als pilot te realiseren.

Het project wordt gedragen door enthousiaste medewerkers. Zij willen graag dat de binnentuin een groene en gezonde plek wordt. De tuin kan straks zorgen voor meer planten en dieren, schaduw en opvang van regenwater. Voor vogels en insecten wordt het een belangrijke "stepping stone" in de stad. Medewerkers kunnen er vanuit hun werkplek of tijdens een pauze genieten van het uitzicht en de rust.

Bijzonderheden

- Medewerkers actief betrokken bij de pilot.
- Verbouwing binnentuin niet meegenomen in renovatie gebouw weglaten.
- Verantwoordelijkheid van de uitvoering ligt bij het Nationaal Archief en het project.

Impact maken

Impactmodel

Een groene omgeving heeft veel voordelen, maar hoe laat je dat zien? Met het impactmodel, ontwikkeld door Impact Institute, meten we de effecten van de pilots. We kijken niet alleen naar hoeveel groen erbij komt, maar ook naar wat dit kan betekenen voor natuur, klimaat en medewerkers. Denk aan schonere lucht, opvang van regenwater en meer werkplezier. Zo maken we duidelijk hoe de investering (de kosten) opweegt tegen de winst voor mensen en natuur.

Inzichten uit impactmodel

De potentiële impact is vergeleken met de financiële kosten van de **interventie/pilot**. Hiervoor zijn het **welzijnseffect** en de **toename van biodiversiteit** omgerekend naar geld. In de afbeelding zie je dat voordelen voor medewerkers en de natuur hoger zijn dan de kosten die er tegenover staan.

Rijksambtenaren

Welzijnseffect door toegang tot groen

Rijksoverheid

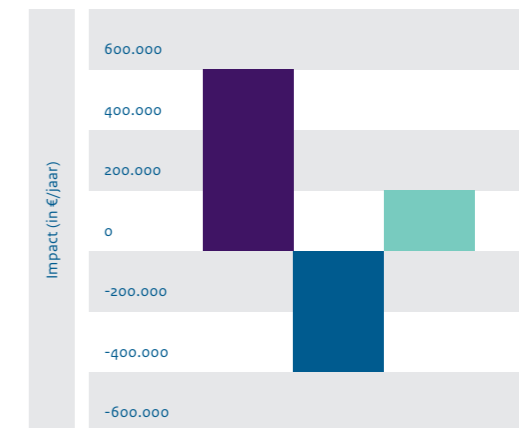
Financiële kosten interventie

Impact op natuur

Toename van biodiversiteit
Klimaatregulatie, luchtkwaliteit en waterretentie

Impact overzicht - totale impact per jaar rijksbreed*

* Opschaling op basis van aannames en niet daadwerkelijke plannen

Groenkansen

Naast de huidige pilots zijn er nog veel meer plekken waar vergroening mogelijk is. Op de kaart zie je verschillende kansrijke locaties. Samen met het RVB, gemeenten en andere partners onderzoeken we waar vergroening het meeste effect kan hebben.

De locaties van de groenkansen in beeld

- 1 Rijnstraat 8, Den Haag: daktuinen
- 2 Uitbreiding Haagse loper zoals Oranjevuitensingel/Zwarteweg
- 3 RVO, Den Haag: Trambaan
- 4 Beatrixpark, Den Haag: binnentuin
- 5 Belastingdienst, Almere: binnentuin
- 6 RVB, Sint Jacobsstraat, Utrecht: binnentuin
- 7 Belastingdienst, Zwolle
- 8 Belastingdienst, Doetichem

Criteria

Bijdrage klimaatadaptatie

De omgeving beschermen tegen klimaatverandering door water op te vangen, schaduw te maken en wind tegen te houden.

Educatie en participatie

In deze omgeving kun je leren en/of meedoen, bijvoorbeeld door te planten of te helpen met onderhoud.

Groen vergaderen

Hier kun je in een groene omgeving vergaderen.

Pauzeren

Hier kun je in een groene omgeving pauzeren.

Werken in stilte

Hier kun je in een groene omgeving werken in stilte.

Vogelvriendelijk

Dit is een fijne plek voor vogels. Ze kunnen er eten vinden, schuilen en nestelen.

Insectvriendelijk

Dit is een fijne plek voor insecten zoals bijen en vlinders. Ze vinden er voedsel, plek om te wonen/nestelen en te overwinteren.

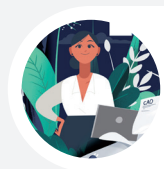

Ecologische verbindingszone

Dit icoon laat zien dat deze groene plek andere groene gebieden verbindt, zodat mensen en dieren er veilig doorheen kunnen bewegen.

Heb jij ideeën over een locatie waar ook meer groen kan komen?

Neem contact met ons op via
duurzamecao@minbzk.nl

Het impactproject **Vergroenen
werkomgeving** is onderdeel van de pilot
duurzame CAO Rijk

